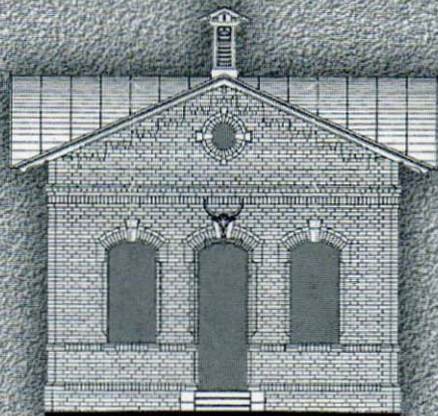


W
történetéhez

4.



Olajos Csaba

A

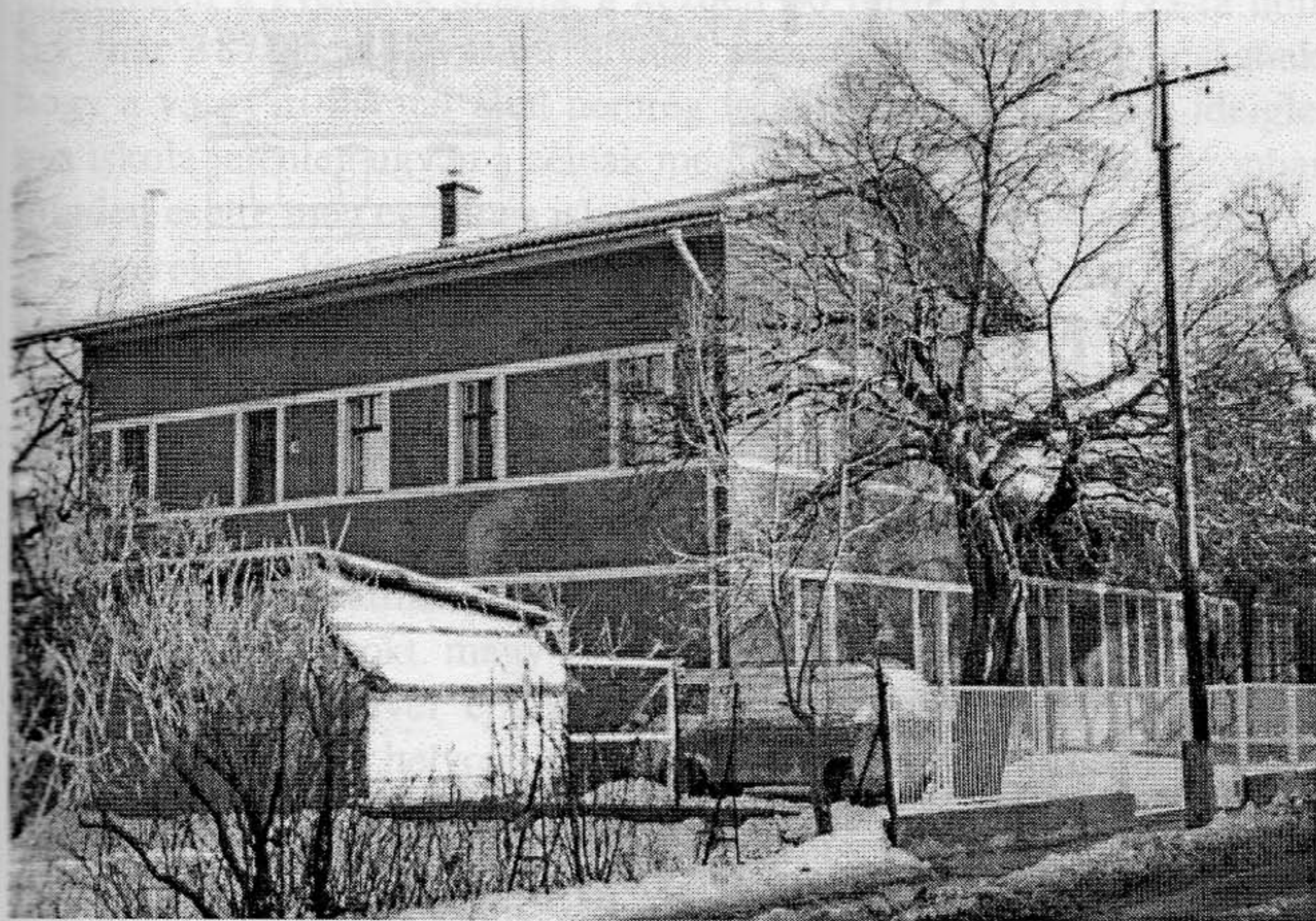
*Diósgyőr-vasgyári
kolónia*

OKTATÁSI LÉTESÍTMÉNYEK

Óvoda

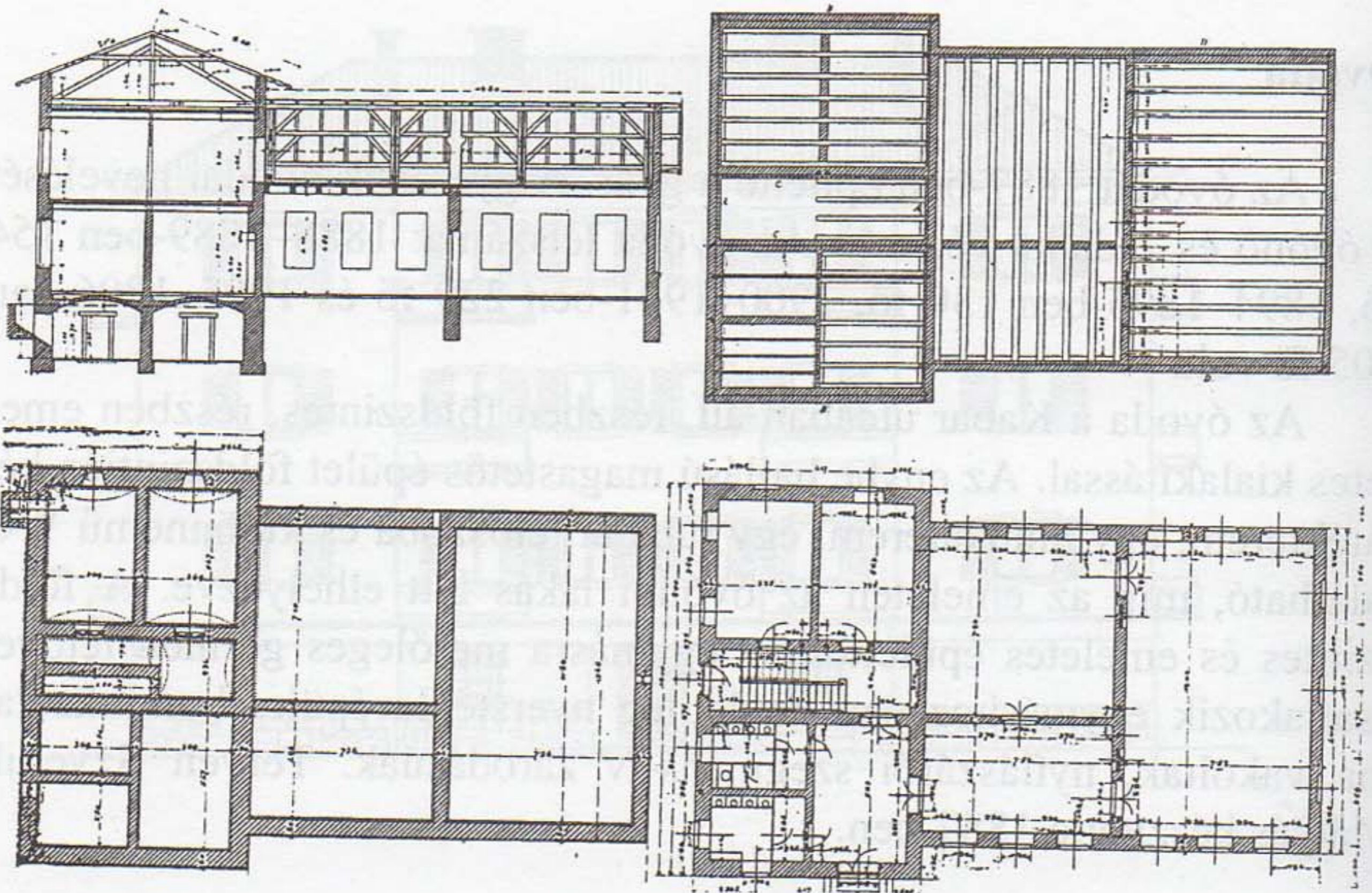
Az óvodát 1887-ben építette a gyár. A gyerekek óvodai nevelését 3 óvónő és 2 dajka végezte. Az óvoda létszáma: 1888–1889-ben 154 fő, 1894–1895-ben 130 fő, 1900–1901-ben 229 fő és 1905–1906-ban 205 fő volt.

Az óvoda a Kabar utcában áll, részben földszintes, részben emeletes kialakítással. Az enyhe hajlású magastetős épület földszintjén két játékterem, egy munkaterem, egy ruhatár, előszoba és különmű WC található, míg az emeleten az óvónői lakás lett elhelyezve. A földszintes és emeletes épülettömeg egymásra merőleges gerincű tetővel csatlakozik egymáshoz. Az eredetileg nyerstégla épület homlokzatai ma vakoltak, nyílászárói szegmens-ív záródásúak. Terveit Szvetlik Mátyás készítette 1887-ben.

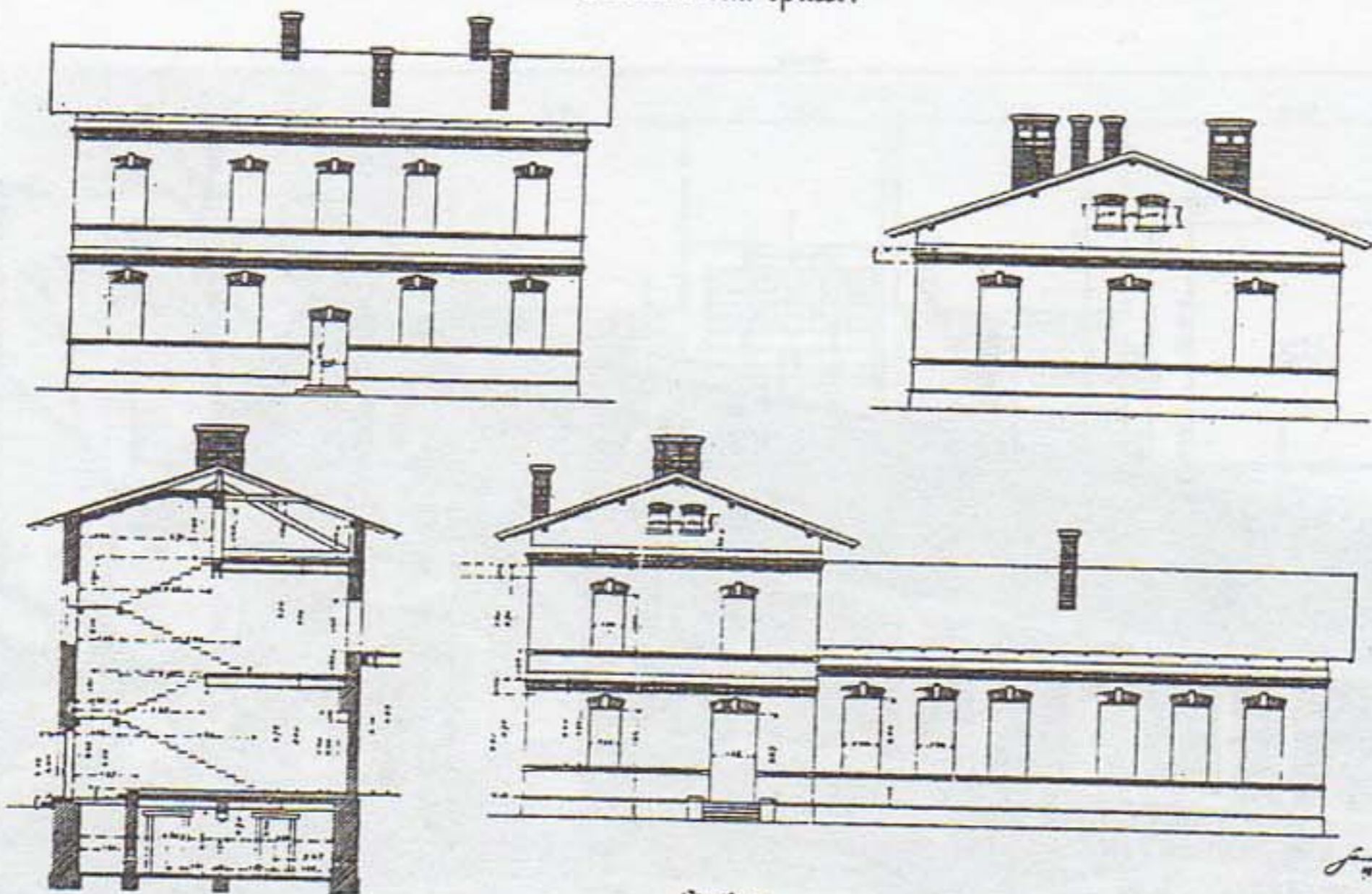


57. kép. Az óvoda napjainkban

Óvoda építése.



Óvoda építése.



8XII-075

Sipők utca.

J. ...
1924

58. kép. Az óvoda terve

Iskolák

Az iskolák létszáma	Fiúiskola	Lányiskola	Ált. tanoncisk.	Szakip. tanonciskola
1888–1889	148 fő	128 fő	–	–
1894–1895	199 fő	174 fő	40 fő	–
1900–1901	403 fő	207 fő	102 fő	82 fő
1904–1905	479 fő	432 fő	117 fő	65 fő

Az új gyár vezetése nagy figyelmet fordított a munkások gyermekeinek oktatására, amire ösztönzőleg hatott a hatosztályos elemi iskolák megszervezéséről szóló 1868. évi XXXVIII. tc. is. A gyerekek oktatására már az alapítás első évében Nagy Gyula tanító irányításával elemi iskolát szerveztek. A Diósgyőri Bányaigazgatóság 3466/1872. X. 20. sz. levelében engedélyezte, hogy az ideiglenes hivatalház előtt fekvő munkáskunyhót az iskolaalapból ideiglenes iskolává átalakítsák. Ez volt az ún. Faiskola, ami 1868-ban a mai Ó-gyár téren épült fa, deszka falazattal.

A dolgozók létszámának növekedésével párhuzamosan gyorsan emelkedett a gyerekek száma, a kezdeti 60 főről 1871-re 193-ra nőtt, így már 1872-ben a vasmű hivatal jelezte a Bányaigazgatóságnak, hogy a vasgyári hivatal által nemrég felállított és berendezett ideiglenes iskola jelenleg ugyan a célnak megfelel, jövő esztendőben azonban minden esetre még egy más iskola felépítéséről kell gondoskodni.

A gyerekek létszáma 1874-ben indokoltá tette az 1869-ben vegyesfalazattal és zsindelyfedéssel épült ideiglenes hivatalház iskolává alakítását és hasznosítását is. Az épület átalakítva a Lónyai és Fürdő u. délnyugati sarkán ma is áll. Feltételezhető, hogy 1886-ban került sor felújítására.

„Borsodmegye kir. tanfelügyelője.

Árlejtési hirdetmény.

A vall. és közokt. magy. kir. minister úr f. hó 17-én 39208. szám alatt kelt rendeletével engedélyezte a Diósgyőr-vasgyári áll. elemi népiskolai épületek helyreállítását.

Miskolcz, 1885. évi október hó 28-án.

Ballagi Károly
kir.tanácsos, tanfelügyelő.”³⁶

³⁶ BMÉ. 1885. október 29.

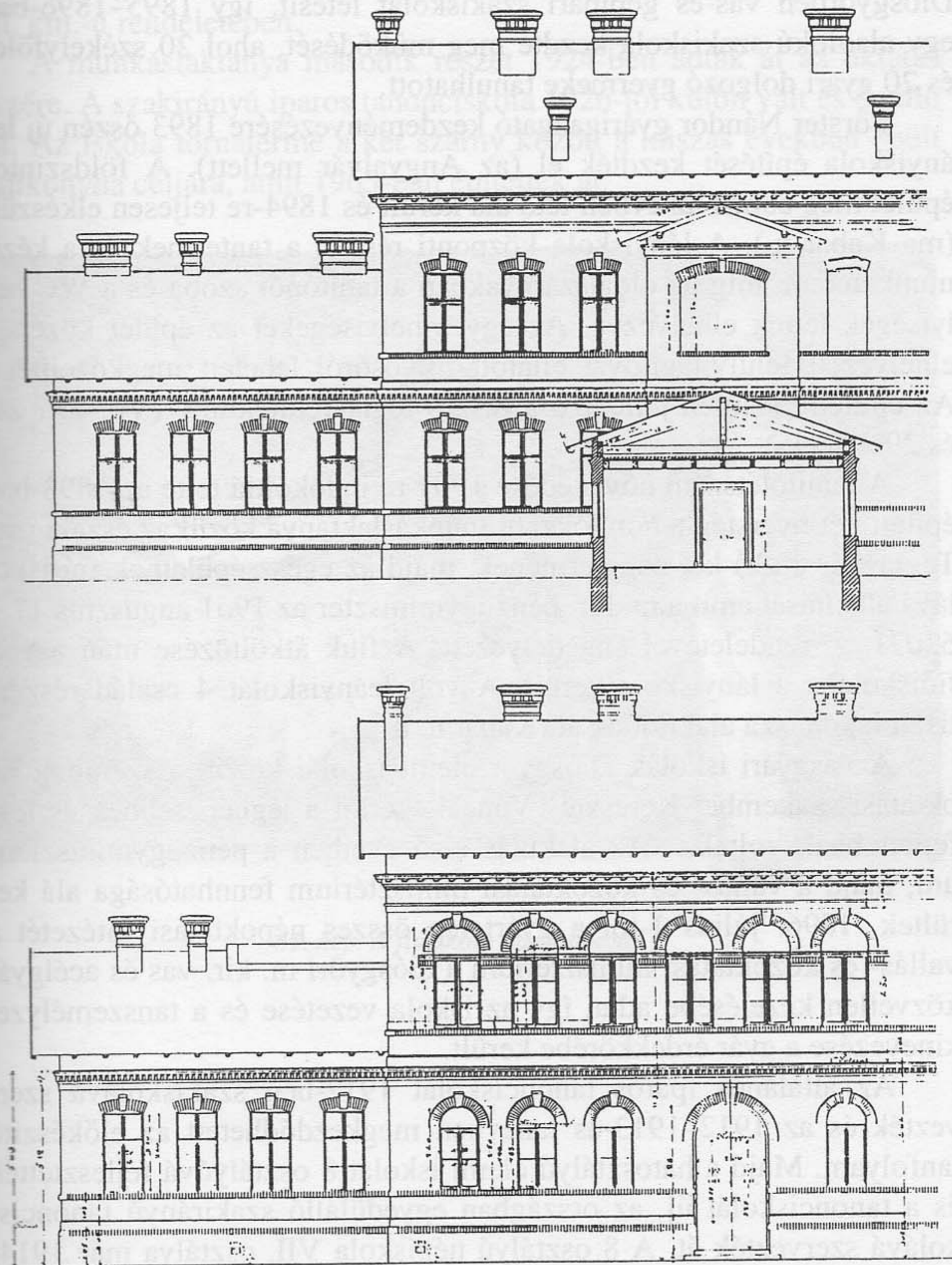


59. kép. Az ideiglenes hivatalház lakóházzá átalakítva

A kolónia fiú tanulói részére 1887-ben új iskola építését kezdték meg, így a fiúk 1888 szeptemberében új épületbe költöztek, a lányok maradtak az átalakított régi hivatalházban. Az új fiú iskola az Ó utca végén (ma Kabar u.) az Iskola utca nyugati oldalán épült fel, részben földszintes, a központi részén emeletes kialakítással, téglarchitektúrával 4,04 m belmagasságú tan-termekkel. Az impozáns épület földszintjén helyezték el az I-VI. osztályt, a VII. ismétlő iskolai helyiséget, a természet- és vegytan termet, a szertárt, a rajztermet, a szolgaszobát és a WC helyiségeket. Az emeleten a díszterem, a tanácsterem, az igazgatói iroda és a könyvtár helyezkedett el.

Az épületnek a párkánysorral egységessé tett kettős tömegét a szintszám eltéréseken kívül a nyílászárók is hangsúlyozzák. Míg a két-szintes rész ablakai félkörzáródásúak, díszes téglaboltívvvel fedettek, a földszintes épületszárnyakon szegmensíves ablakok vannak. Terveit Szvetlik Mátyás készítette 1887-ben.

Elemi népiskola építése



60. kép. Az elemi népiskola terve, homlokzatok

A kereskedelmi miniszter 1892-ben rendelettel döntött arról, hogy Diósgyőrben vas-és gépipari szakiskolát létesít, így 1895–1896-ban egy alsófokú szakiskola kezdte meg működését, ahol 20 székelyföldi és 20 gyári dolgozó gyermeke tanulhatott.

Förster Nándor gyárigazgató kezdeményezésére 1893 őszén új leányiskola építését kezdték el (az Angyalvár mellett). A földszintes épület még ebben az évben tető alá került és 1894-re teljesen elkészült (ma Kabar u.). A lányiskola központi részén a tantermek és a kézimunkaterem, míg az oldalszárnyakban a tanítónői szoba és a WC helyiségek lettek elhelyezve. Az egyes helyiségeket az épület közepén elhelyezett felülvilágítóval ellátott folyosóról lehetett megközelíteni. Az épületre szintén jellemző a díszes téglarchitektúra. (Vö. 27., 28. és 29. képek.)

A tanulólétszám növekedése 1901-re indokoltá tette az 1898-ban épített két nyerstégla homlokzatú munkáslaktanya közül az északi (ma Téglagyár u. 3.) két nagytermének, majd az egész épületnek fiú iskolává alakítását amit a m. kir. pénzügyminiszter az 1901 augusztus 17.-i 62031.sz. rendeletével engedélyezett. A fiuk átköltözése után a volt fiúiskolába a lányiskola került. A volt leányiskolát 4 család részére tisztii lakóházzá alakították át (Kabar u. 8.).

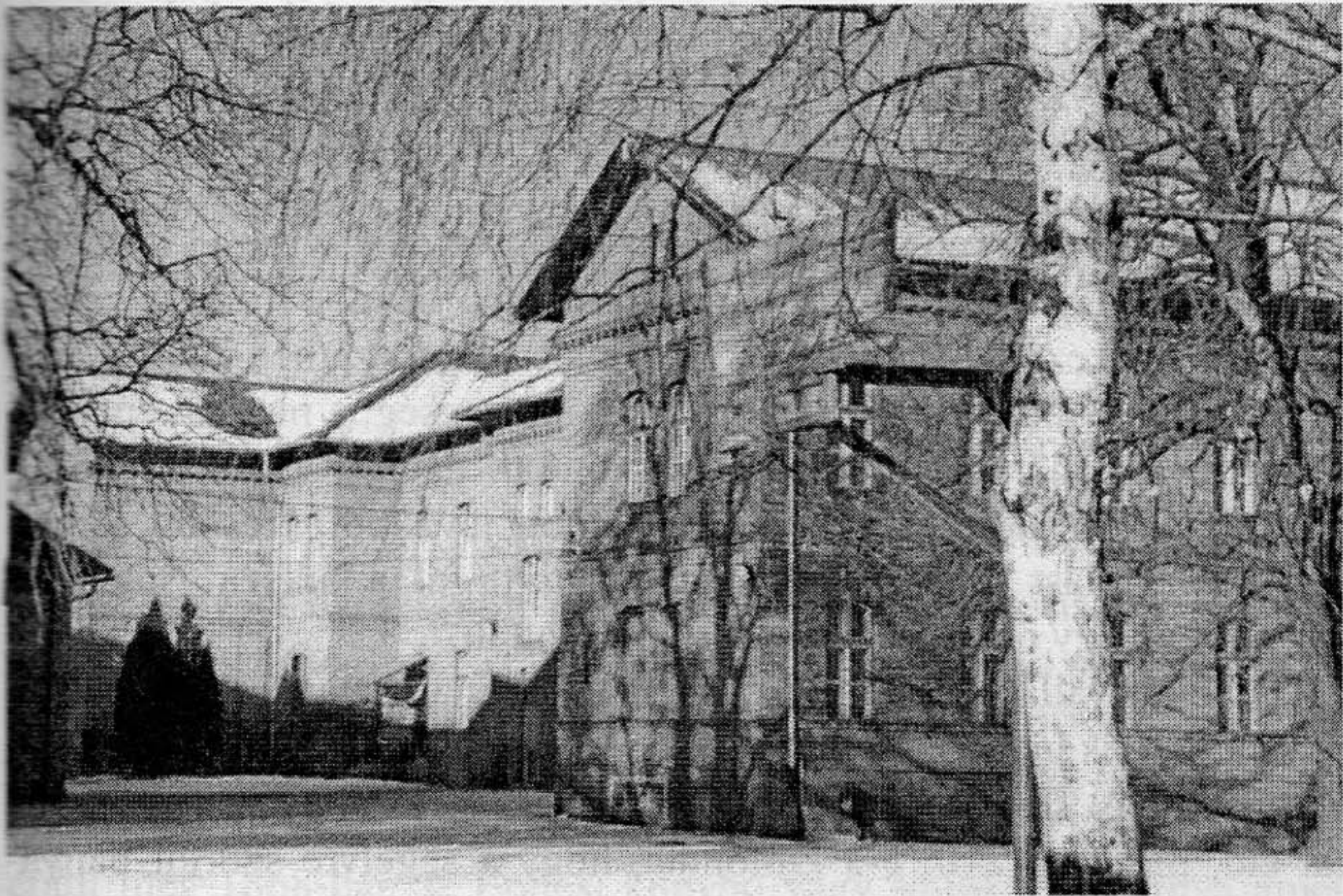
A vasgyári iskolák Diósgyőr elemi iskolái között a szemtanú és oktatási szakember Keresztes Vencel szerint a legnépesebbek és legfejlettebbek voltak.³⁷ Az alakulás első éveiben a pénzügyminisztérium, majd a vallás- és közoktatási minisztérium fennhatósága alá kerültek. 1896. július 1-től a gyártelep összes népoktatási intézetét a vallás- és közoktatási minisztérium a diósgyőri m. kir. vas és acélgyár közvetlen kezelésébe adta, így az iskola vezetése és a tanszemélyzet kinevezése a gyár érdekkörébe került.

Az általános iparos tanonciskolát 1912-ben szakiskolává szervezték és az 1912–1913-as tanévben megkezdődhetett az előkészítő tanfolyam. Majd a hatosztályú elemi iskolát 8 osztályúvá fejlesztették és a tanonciskolát új, az országban egyedülálló szakirányú tanonciskolává szervezték át. A 8 osztályú népiskola VII. osztálya már 1914-ben s a VIII. osztály s az új szervezésű szakirányú iskola I.–II.–III.–IV. osztálya az utána következő években fokozatosan nyílt meg. Különleges tantervüket a vallás- és közoktatási miniszter a kereskedelmi mi-

³⁷ Ö. M. 434/III./5. 204.

niszterrel egyetértőleg hagyta jóvá 1921. évi 26.068 VII. vk. és 84.688 VII. km.-ú rendeletében.

A munkáslaktanya második részét 1924-ben adták át az oktatás részére. A szakirányú iparos tanonciskola 1926-tól külön vált és önálló lett. Az iskola tornaterme a két szárny között a húszas években épült hadikönyha céljára, amit 1963-ban építettek át.



61. kép. A fiúiskola napjainkban